

Artikel översatt från *Monthly Review* nr 6/2011 med tidskriftens tillåtelse.

Minqi Li

Arbetarklassens framväxt och den kinesiska revolutionens framtid

Minqi Li var politisk fånge i Kina från 1990 till 1992. Han lämnade 1994 Kina och doktorerade vid Utah-universitetet (i Salt Lake City) där han sedan 2006 undervisar i ekonomi. Hans mest kända bok är *The Rise of China and the Demise of the Capitalist World Economy* som publicerades 2009 av Pluto Press och Monthly Review Press. För ett kommenterat utdrag ur boken (översatt till svenska) se Martin Fahlgren: [Maoism idag – Exemplet Minqi Li](#)

I juli 2009 organiserade arbetarna vid det statsägda stålverket Tonghua i Jilin i Kina en massiv protest mot privatisering. Sedan, under sommaren 2010, svepte en våg av strejker över Kinas kustprovinser. Dessa händelser kan visa sig vara en historisk vändpunkt. Efter årtionden av nederlag, reträtt och tystnad stiger den kinesiska arbetarklassen nu åter fram som en ny social och politisk kraft.

Hur kommer den kinesiska arbetarklassens framväxt att forma Kinas och världens framtid? Kommer den kinesiska kapitalistklassen att lyckas möta arbetarklassens utmaning och samtidigt upprätthålla det kapitalistiska systemet? Eller kommer den kinesiska arbetarklassens framväxt att leda till en ny kinesisk socialistisk revolution som i sin tur kan bana väg för en global socialistisk revolution? Svaren på dessa frågor kommer att i stor utsträckning avgöra världshistoriens förlopp under det tjugoförsta århundradet.

Arbetarklassens nederlag och den kinesiska kapitalismens seger

Den kinesiska revolutionen 1949 byggde på en bred mobilisering av den kinesiska befolkningens överväldigande flertal mot exploateringen från de inhemska feodala jordägarna, kapitalisterna och utländska imperialisterna. Trots alla sina historiska begränsningar tjänade Kina under den maoistiska perioden att karakteriseras som ”socialistiskt” i den meningen att de interna klassförhållandena i Kina var långt mer gynnsamma för de proletariserade och icke-proletariserade arbetande klasserna än de som normalt råder i en kapitalistisk stat, särskilt när det gäller periferin och semi-periferin.¹

Trots de historiska maoistiska framgångarna förblev Kina en del av det kapitalistiska världssystemet och tvingades verka under systemets grundläggande rörelselagar. Det ekonomiska överskottet samlades i statens händer för att främja kapitalackumulation och industrialisering. Detta skapade i sin tur de materiella villkor som gynnade de nya byråkratiska och teknokratiska eliter som krävde ständigt ökande materiella privilegier och politisk makt. De nya eliterna hittade sina politiska företrädare inom kommunistpartiet, och blev de ”kapitalistfarare som har makten i partiet” (en vanlig fras i Kina).

¹ Om klassmotsättningarna under socialismen och den gynnsamma effekten som ”risskålen av järn” [livstidsanställning och sociala förmåner – ÖA] hade på arbetarmakten, se Minqi Li, *The Rise of China and the Demise of the Capitalist World Economy* (London: Pluto Press, New York: Monthly Review Press, 2008), 50-59 [delar av detta ingår i [Maoism idag – Exemplet Minqi Li](#), se sid. 8ff]

Mao Zedong och hans revolutionära kamrater försökte vända trenden mot kapitalismens återupprättande genom att direkt vädja till och mobilisera massorna av arbetare, bönder och studenter. Politiskt oerfarna och förvirrade, var arbetarna och bönderna ännu inte redo att utöva den direkta ekonomiska och politiska makten. Efter Maos död 1976 iscensatte kapitalistfararna, under ledning av Deng Xiaoping, en kontrarevolutionär kupp och arresterade de radikala maoistiska ledarna. På några få år konsoliderade Deng Xiaoping sin politiska makt och Kina var på den kapitalistiska övergångens väg.

Den s k ekonomiska reformen startade på landsbygden. Folkkommunerna raserades och jordbruket privatiserades. Under de följande åren blev hundratals miljoner lantarbetare ”övertaliga” och gjordes tillgängliga för exploatering av inhemska och utländska kapitalistiska företag.

Massiva privatiseringar genomfördes under 1990-talet. Praktiskt taget alla små och medelstora statliga företag och några stora statsägda företag privatiserades. Nästan alla dessa såldes till artificiellt låga priser eller bara gavs bort. De som drog fördel av detta var bl a regeringstjänstemän, tidigare chefer i statligt ägda företag, privata kapitalister med kontakter i regeringen och transnationella företag. I själva verket fullbordades en massiv ”ursprunglig ackumulation” och en ny kapitalistklass bildades, baserad på massiv stöld av statliga och kollektiva tillgångar. Samtidigt blev tiotals miljoner arbetare i de statliga och kollektiva sektorerna arbetstigare avskedade och kastades ut i fattigdom.

Kommunistpartiets ledning erkände den nya kapitalistklassens legitimitet. Vid sextonde partikongressen (2002), reviderades partiets stadgar. Enligt den gamla stadgan såg det kommunistiska partiet sig självt som arbetarklassens förtrupp, som proletariats företrädare. Enligt den nya stadgan förklarade det kommunistiska partiet sig representera intressena hos både de ”bredaste folkmassorna” och de ”mest avancerade produktivkrafterna”. Uttrycket ”mest avancerade produktivkrafterna” ses allmänt som en förskönande omskrivning för den nya kapitalistklassen.

Den kinesiska arbetarklassens framväxt

Sysselsättningen utanför jordbruket, som andel av Kinas totala sysselsättning ökade från 31 procent 1980 till 50 procent år 2000 och ökade ytterligare till 60 procent 2008.² Enligt en rapport från Kinesiska akademien för samhällsvetenskap 2002, bestod cirka 80 procent av arbetskraften utanför jordbruket av proletariserade lönearbetare, såsom industriarbetare, servicearbetare, kontorsanställda och arbetslösa.³ Eftersom det överväldigande flertalet av arbetsstyrkan utanför jordbruket är lönearbetare, som måste sälja sin arbetskraft för sitt livsuppehälle, tyder den snabba tillväxten av antalet sysselsatta utanför jordbruket på en massiv tillväxt av den proletariserade arbetarklassen i Kina.

Kinas snabba kapitalistiska ackumulation har baserats på en hänsynslös exploatering av hundratals miljoner kinesiska arbetare. Från 1990 till 2005 minskade arbetsinkomsterna i Kina, som andel av BNP, från 50 till 37 procent. De kinesiska arbetarnas löner är c:a 5 procent av den amerikanska, 6 procent av den sydkoreanska, och 40 procent av den mexikanska nivån.⁴

Sedan början av 1980-talet har omkring 150 miljoner migrantarbetare flyttat från landsbygden till städerna för att söka sysselsättning. Kinas tillverkning för export bygger till stor del på

² Nationella statistikbyrån, *Statistical Year Book of China 2009*, <http://stats.gov.cn>.

³ Se Research Group of the Chinese Academy of Social Sciences, “A Research Report on the Current Structure of Social Strata in China”, i *Social Blue Book 2002: Analyses and Predictions of China's Social Conditions*, ed. Ru Xin, Lu Xueyi, and Li Peilin (Beijing: Social Sciences Literature Press, 2002), 115-132.

⁴ Li, *ibid.*, 89, 108.

exploatering av dessa migrantarbetare. En studie av arbetarnas villkor i Pärlflodens delta (ett område som inkluderar Guangzhou, Shenzhen och Hong Kong) fann att ungefär två tredjedelar av arbetarna arbetade mer än åtta timmar om dagen och aldrig tog ledigt på helger. En del arbetare måste arbeta sammanhängande upp till sexton timmar. De kapitalistiska cheferna använde rutinmässigt kroppsstraff för att disciplinera arbetarna. Omkring två hundra miljoner kinesiska arbetare arbetar under riskfyllda förhållanden. Det förekommer omkring sjuhundra-tusen allvarliga arbetsrelaterade skador i Kina varje år, vilka kräver över etthundratusen liv.⁵

I *Kommunistiska manifestet* hävdade Marx och Engels att arbetarklassens kamp mot kapitalisterna genomgick flera utvecklingsstadier. Till en början bedrevs kampen av enskilda arbetare mot de kapitalister som direkt exploaterade dem. Med utvecklingen av den kapitalistiska industrin ökade proletariet i antal och koncentrerades i större massor. Arbetarnas styrka växte och de började bilda fackföreningar för att kämpa mot kapitalisterna som en kollektiv kraft. Samma rörelselag är verksam i dagens Kina. Allteftersom fler och fler migrantarbetare bosätter sig i städerna och i allt större utsträckning ser sig själva som lönearbetare snarare än bönder, träder en ny generation av proletariserade arbetare med växande klassmedvetandet fram. Både officiella regeringsdokument och mainstream-media erkänner nu framväxten av ”andra generationens migrantarbetare”.

Enligt den bild som tecknas i kinesiska mainstream-media finns nu cirka hundra miljoner andra generationens migrantarbetare födda efter 1980. De flyttade till städerna strax efter fullgjord skolgång i gymnasiet eller högskolastadiet. De flesta av dessa människor har ingen erfarenhet av jordbruksproduktion. De identifierar sig mer med städerna än landsbygden. Jämfört med den ”första generationen” tenderar den andra generationens migrantarbetare att ha bättre utbildning och högre förväntningar på sysselsättningen, de kräver bättre materiell och kulturell levnadsstandard och är mindre benägna att tolerera hårda arbetsförhållanden.⁶

Under sommaren 2010 ägde dussintals strejker rum i Kinas bil-, elektronik- och textilindustri och tvingade kapitalisterna att acceptera löneökningar. Tongivande kinesiska forskare är oroliga för att Kina är på väg in i en ny period med intensiva strejker som kommer att sätta stopp för Kinas billiga arbetskraft och hota Kinas ”sociala stabilitet”.⁷

Den kapitalistiska utvecklingen kommer av sig själv att förbereda de objektiva villkor som gynnar en framväxt av arbetarklassens organisationer. Efter många år av snabb ackumulation börjar den massiva reservarmén av billig arbetskraft på den kinesiska landsbygden att ta slut. Kinas totala befolkning i arbetsför ålder (de som är mellan femton och sextiofyra år gamla) förväntas år 2012 nå en topp med cirka 970 miljoner och sedan gradvis sjunka till ca 940 miljoner år 2020. Den yngsta arbetskraften (de som är mellan nitton och tjugotvå år gamla), från vilken huvuddelen av den billiga, utbildade arbetskraften inom tillverkningsindustrin rekryteras, förväntas minska drastiskt från omkring hundra miljoner år 2009 till cirka 50 miljoner år 2020. Den snabba minskningen av den yngsta arbetsstyrkan kommer sannolikt att ytterligare förbättra de unga arbetarnas förhandlingsposition och uppmuntra dem att utveckla mer permanenta arbetarorganisationer.

⁵ Om de kinesiska arbetarnas villkor, se Dale Wen, “[China Copes with Globalization](#)”, A report by the International Forum on Globalization (2005), <http://ifg.org>; Martin Hart-Landsberg, “The Chinese Reform Experience: A Critical Assessment”, *Review of Radical Political Economics*, publicerad på nätet innan i tryck, 28 september 2010.

⁶ För en sammanfattning av kinesiska mediers beskrivningar av ”andra generationens migrantarbetare”, se artikeln *Xinshengdai Nongmingong* eller “[En ny generation av migrantarbetare](#)” (på kinesiska) i Baidu online encyclopedia, <http://baike.baidu.com>.

⁷ John Chan, “[Honda Rocked by Further Strikes in China](#)”, *The World Socialist Website*, June 10, 2010, <http://wsws.org>.

När andelen sysselsatta utanför jordbruket (som ett mått på graden av proletarisering) ökade över 70 procent i både Brasilien och Sydkorea från 1970-talet till 80-talet, steg arbetarrörelsen fram som en kraftfull social och politisk maktfaktor. En liknande utveckling sker nu i Egypten.⁸

I Kina är nu andelen sysselsatta utanför jordbruket runt 60 procent. Om Kina följer sin egen trend från 1980 till 2008 med en tillväxt på c:a 1 procent per år kommer andelen sysselsatta utanför jordbruket att passera den kritiska tröskeln på 70 procent omkring 2020.

Med tanke på att den kinesiska arbetarklassen inom ett eller två decennier kommer att stiga fram som en mäktig social och politisk kraft, är den viktigaste frågan: Vilken politisk inriktning kommer den kinesiska arbetarrörelsen att ta? Den nuvarande officiella kinesiska regeringspolitiken är att bygga ett så kallat harmoniskt samhälle med kompromisser mellan olika samhällsklasser. Delar av de kinesiska härskande eliterna kräver ”politiska reformer” för att försvaga och avleda arbetarklassen utmaning genom att införa borgerlig demokrati av västerländskt snitt.⁹

Kommer den kinesiska kapitalistklassen att lyckas möta arbetarklassens utmaning och samtidigt upprätthålla den grundläggande ekonomiska och sociala ordningen i det kapitalistiska systemet? Eller kommer den kinesiska arbetarrörelsen att göra ett världshistoriskt genombrott, ta den revolutionära socialistiska vägen, och genomföra en grundläggande brytning med det existerande sociala systemet? Svaren på dessa frågor beror på såväl objektiva som subjektiva historiska förhållanden.

Det socialistiska arvet: Arbetarklassen i den statliga sektorn

Under den maoistiska socialistiska epoken hade de kinesiska arbetarna en nivå av klassmakt och värdighet som är otänkbar för en genomsnittlig arbetare i en kapitalistisk stat (särskilt i periferin och semi-periferin). Men den kinesiska arbetarklassen var ung och politiskt oerfaren. Efter Maos död stod arbetarklassen utan politiskt ledarskap och led ett katastrofalt nederlag genom de massiva privatiseringarna under 1990-talet.

Många av arbetarna inom den tidigare statliga sektorn (i Kina kända som de ”gamla arbetarna”) har sedan dess kämpat kollektivt mot privatiseringar och omfattande uppsägningar. Deras kamp har påverkat inte bara de friställda arbetarna, utan också de arbetare som för närvarande är anställda inom den statliga sektorn. Detta har bidragit till ett förhöjt klassmedvetande tillsammans med en hög grad av socialistiskt medvetande hos en viss del av Kinas proletariserade arbetarklass – proletariatet i den statliga sektorn.

Med en framstående kinesisk arbetaraktivists ord, så har den kinesiska arbetarklassen (i den statliga sektorn), jämfört med arbetarklassen i andra kapitalistiska stater, utvecklat ett ”relativt komplett klassmedvetande”, baserat sina unika historiska erfarenheter av både en socialistisk period och en kapitalistisk period.¹⁰

På grund av denna historiska erfarenhet är arbetarkampen i den kinesiska statliga sektorn ofta inte begränsad till omedelbara ekonomiska krav. Många arbetaraktivister förstår att deras nuvarande förhållanden inte beror enbart på exploatering av enskilda kapitalister utan även – på

⁸ För statistik över icke-sysselsättningen i jordbruket, se Världsbanken, *World Development Indicators*, <http://databank.worldbank.org>.

⁹ I oktober 2010 krävde Kinas premiärminister Wen Jiabao ”politiska reformer” när han intervjuades av den amerikanska TV-bolaget CNN. Se Jonathan Fenby, “Political Reform Is China’s Fatal Flaw”, *Financial Times*, October 15, 2010.

¹⁰ Zhang Yaozu, “The Evolution and Development of the Working Class Over the Six Decades of New China”, May 2010, <http://zggr.net>.

en mer grundläggande nivå – på arbetarklassens historiska nederlag i ett större klasskrig som ledde till kapitalismens (tillfälliga) seger över socialismen.

En ledare för de uppsagda arbetarna påpekade att under socialismen ”var arbetarna herrar över fabriken, arbetarna var bröder och systrar inom en klass och massuppsägningar skulle inte ha hänt. Men efter privatiseringen har arbetarna reducerats till ’lönearbetare’, de härskar inte längre, och detta är den verkliga orsaken till de massiva uppsägningarna.” Enligt denna ledare bör arbetarkampen inte begränsas till enskilda fall, inte heller nöja sig med att få igenom särskilda krav. Arbetarnas ”grundläggande intresse” ligger i att återupprätta det ”offentliga ägandet av produktionsmedlen.”¹¹

Många av de arbetare som nu är anställda i den statliga sektorn är barn till de ”gamla arbetarna”, eller har haft erfarenhet av att arbeta tillsammans med de gamla arbetarna, eller så bor de i samma arbetarklassområden. Således har de som nu arbetar inom den statliga sektorn påverkats av de gamla arbetarnas kamp och politiska erfarenheter. Detta illustrerades under Tonghua-stålarbetarnas kamp mot privatisering under 2009.

Tonghua Stål var ett statsägt stålverk i Tonghua i Jilin-provinsen. 2005 privatiserades företaget. Statsegendomen, en gång värd 10 miljarder yuan, taxerades till bara 2 miljarder yuan. Jianlong, ett mäktigt privat företag med kontakter till högt uppsatta tjänstemän i Beijing, betalade faktiskt bara 800 miljoner yuan och tog över företaget. Efter att Jianlong hade tagit över friställdes 24 000 av 36 000 arbetare. Lönerna för arbetarna som utförde ”farliga uppgifter” (med hög andel arbetsskador) minskades med två tredjedelar. Cheferna kunde införa olika slags godtyckliga sanktioner och bestraffningar mot arbetarna.

Under 2007 började Tonghua-stålarbetarna protestera. Under protesterna trädde en arbetare från den maoistiska eran, ”Mäster Wu”, fram som ledare. Wu gjort klart för arbetarna att det inte handlade om något särskilt problem, utan om ”den politiska privatiseringslinjen”.

I juli 2009 gick arbetarna ut i generalstrejk. När direktören vid Jianlong hotade med att sparka alla arbetare, slog de rasande arbetarna ihjäl direktören. Trots att såväl provinsguvernören som tusentals beväpnade poliser fanns på plats, vågade ingen ingripa. Efter misshandeln var Jilinprovinsen tvingad att avbryta privatiseringsplanen.

Segern för arbetarna vid Tonghua Stål var en stor inspiration för arbetarna i många delar av Kina. Arbetare i flera andra stålverk protesterade också och tvingade lokala regeringar att avbryta privatiseringsplaner. Arbetaraktivister i andra provinser såg Tonghua seger som sin egen och beklagade att ”för få kapitalister hade dödats”.¹²

Efter år av massiv privatisering har värdet på den statliga sektorns andel av Kinas industriproduktion reducerats till mindre än 30 procent. Ändå fortsätter den statliga sektorn att dominera flera nyckelsektorer inom industrin. År 2008 stod de statsägda och statligt hållna företagen för 59 procent av produktionsvärdet i kolproduktionen, 96 procent i utvinning av olja och naturgas, 72 procent i bearbetning av petroleum, 42 procent i smältning och valsning av järnhaltiga metaller (järn och stål), 45 procent i tillverkning av transportutrustning, och 92 procent i produktion och leverans av elkraft och värme.¹³

Även om arbetarna inom den statliga sektorn nu bara står för cirka 20 procent av sysselsättningen inom industrisektorn, så räknar de nu runt 20 miljoner och är koncentrerade till energisektorn och den tunga industrin som är av strategisk betydelse för den kinesiska

¹¹ Zhong Qinan, “The Class Experience of the Chongqing Kangmingsi Workers’ Struggle to Defend Their Proper Rights”, May 2010, <http://zggr.net>.

¹² Pei Haide, “A Study of Two Cases of Struggle by the Urban Traditional Workers”, May 2010, <http://zggr.net>.

¹³ Nationella statistikbyrån, *ibid*.

kapitalistiska ekonomin. Vid ett framtida uppsving för den kinesiska arbetarklassens kamp, kan den statliga sektorns arbetare, genom sin kontroll över industriella nyckelsektorer, utöva en oproportionerligt stor ekonomisk och politisk makt.

Allra viktigast är att de kinesiska arbetarna inom den statliga sektorn kan dra nytta av sina unika historiska och politiska erfarenheter. Med hjälp av revolutionära socialistiska intellektuella, kan de kinesiska arbetarna i den statliga sektorn träda fram som ledning för hela den kinesiska arbetarklassen och ge framtida kinesiska arbetarrörelser en klar revolutionär socialistisk inriktning.

De orättmätiga kinesiska kapitalistiska rikedomarna

Efter tre årtionden av kapitalistisk övergång har Kina förvandlats från vad som brukade vara ett av världens ekonomiskt mest jämlika länder till ett av världens mest ojämlika länder. Enligt Världsbanken hade 2005 den rikaste tiondelen av hushållen 31 procent av Kinas samlade inkomster, medan den fattigaste tiondelen endast hade 2 procent av de samlade inkomsterna.¹⁴

Ojämligheten i fråga om välstånd är ännu mer upprörande. Enligt 2006 års ”World Wealth Report” kontrollerade 0,4 procent av de rikaste familjerna 70 procent av den nationella förmögenheten i Kina. År 2006 fanns det omkring 3 200 personer med personlig egendom med ett värde som översteg 100 miljoner yuan (c:a 15 miljoner US-dollar). Av dessa 3 200 var cirka 2 900, eller 90 procent, barn till högre regeringstjänstemän eller partifunktionärer. Deras sammanlagda tillgångar beräknas till 20 biljoner yuan – ungefär lika stor som Kinas BNP 2006.¹⁵

På grund av den kinesiska kapitalistklassens ursprung kom en stor del av dess rikedom från plundring av staten och kollektiva tillgångar som samlats under den socialistiska eran. Denna rikedom betraktas allmänt som orättmätig av befolkningsmajoriteten. Enligt en uppskattning har under privatiseringen och avregleringen av marknaden runt 30 biljoner yuan av statliga och kollektiva tillgångar överförts till kapitalister med starka band till regeringen.¹⁶ En färsk rapport fann att de s k grå inkomsterna 2008 uppgick till 5,4 biljoner yuan eller 18 procent av Kinas BNP. Rapportens författare tror att de flesta av de grå inkomsterna härrör från korruption och stöld av offentliga tillgångar.¹⁷

Wen Jiabao, Kinas premiärminister, sägs vara en av de rikaste statsministrarna i världen. Hans son äger Kinas största privata riskkapitalbolag. Hans fru har hand om Kinas juvelindustri. Wens familj beräknas ha samlat en mängd på 30 miljarder yuan (omkring 4,3 miljarder US-dollar). Jiang Zemin (fd president och partiets generalsekreterare) beräknas ha en förmögenhet på 7 miljarder yuan, och Zhu Rongji (fd premiärminister) beräknas ha 5 miljarder yuan.¹⁸

Den utbredda korruptionen har inte bara allvarligt underminerat den kinesiska kapitalismens legitimitet. Den har även undergrävt den härskande klassens förmåga att agera i linje med sina egna klassintressen. Sun Liping, en framstående känd sociolog, kommenterade nyligen att

¹⁴ Ett annat vanligt mått på ojämlikhet är Gini-koefficienten. Om Gini-koefficienten är lika med 100, visar det fullständig ojämlikhet, om Gini-koefficienten är lika med 0 betyder det fullständig jämlikhet. Enligt uppgifter från Världsbanken var 2005 Kinas Gini-koefficient 41,5, jämfört med 40,8 för USA (2000) och 36,8 för Indien (2005) Se Världsbanken, *ibid*.

¹⁵ Yuzhi Zhang and Zhongfu Jiang, “[The Domestic Governance Countermeasure in Order to Enhance Soft Power of China Communist Party](#)”, *International Journal of Business and Management* 5, no. 7 (July 2010): 170-74, <http://ccsenet.org>.

¹⁶ Qi Zhongfeng, “Economic Estimations of the Size of Rent-Seeking in the Period of Market Transition”, *Commercial Times*, 2006 (21), <http://cnmoker.org>.

¹⁷ Wang Xiaolu, “[Grey Income and National Income Distribution](#)”, August 2010, <http://view.news.qq.com>.

¹⁸ Anonym källa, [China's Top Ten Families](#)”, September 2010, <http://hua-yue.net>.

”det kinesiska samhället förfaller i allt snabbare takt”. Enligt Sun drivs de som tillhör de kinesiska härskande eliterna helt av sina personliga, kortsiktiga intressen, så att ingen bryr sig om den kinesiska kapitalismens långsiktiga intressen. Korruptionen har ”hamnat utom kontroll” och blivit ”omöjlig att tygla”.¹⁹

Proletarisering av småbourgeoisin

Under 1980-talet och 1990-talen fungerade småbourgeoisin (de yrkesutbildade och tekniska arbetarna) som en viktig social bas för den pro-kapitalistiska ”reform och öppenhet”-politiken. Men den kapitalistiska ojämlikhetens nuvarande snabba ökning har inte bara lett till utarmning av hundratals miljoner arbetare, utan har också krossat ”drömmen om medelklassen” hos många individer inom småbourgeoisin.

Enligt officiell statistik var ungefär en fjärdedel av de kinesiska studenter som tog akademisk examen år 2010 arbetslösa. Av de studenter som tog examen under föregående år var cirka 15 procent arbetslösa. De akademiker som är ”anställda” måste ofta acceptera en lön som inte är högre än för en utbildad migrantarbetare. Ungefär en miljon med högskoleexamen (jämfört med nuvarande årliga utexamineringen av cirka sex miljoner) sägs tillhöra de s k ”myr-stammarna”. Det innebär att de lever i slumliknande förhållanden i utkanterna av Kinas största städer.²⁰ Prisökningarna på bostäder, hälsovård och utbildning har ytterligare undergrävt den ekonomiska och sociala statusen för Kinas befintliga och potentiella småbourgeoisin, och tvingar dem att ge upp sina drömmar om levnadsstandard som ”medelklass”.

En högskoleutexaminerad lade ut sina tankar om sitt ”eländiga liv” på Internet.²¹ Efter år av arbete fann han att han inte hade råd att köpa en lägenhet eller gifta sig och uppfostra ett barn. Den unge mannen frågade sig själv:

Varför behöver jag ha en flickvän? Varför behöver jag ha ett barn? Varför måste jag ta hand om mina föräldrar? Låt oss ändra vår filosofi. Om vi inte bryr oss om våra föräldrar, inte gifter oss, inte får barn, inte behöver köpa lägenhet, inte behöver åka buss, inte någonsin blir sjuka, inte har några nöjen, inte någonsin kan köpa lunch, då kommer vi att ha funnit sanningen om ett lyckligt liv! Samhället gör oss galna. Vi kan inte tillfredsställa några enkla grundläggande behov. Har vi fel? Vi vill bara överleva.²²

Allt eftersom fler och fler småborgerliga individer upplever proletarisering av sina ekonomiska och sociala förhållanden har ett allt större antal unga människor radikaliserats politiskt.

Under 1990-talet fanns praktiskt taget ingen politisk vänster i Kina. Men under det första decenniet av detta århundrade upplevde den kinesiska vänstern en dramatisk expansion. Tre vänsterorienterade webbplatser, *Wu Du Zhi Xiang* (Utopia), *Mao Zedongs fana* och *Kinesiska arbetarnas nätverk*, har fått nationellt inflytande. Några vanliga webbplatser, till exempel ”Forumet för att stärka landet”, en webbsajt om aktuella saker knuten till partiets officiella tidning *Folkets Dagblad*, har dominerats av inlägg med vänsterorienterade politiska tendenser.

Den 9 september och 26 december 2010 organiserade arbetare i hundratals städer och studenter i omkring 80 universitet och högskolor över hela Kina spontana massmöten för att

¹⁹ Sun Liping, “[The Chinese Society Is Decaying at an Accelerating Rate](http://hua-yue.net)”, February 2011, <http://hua-yue.net>.

²⁰ Zac Hambides, “[China’s Growing Army of Unemployed Graduates](http://wsws.org)”, *The World Socialist Website*, October 4, 2010, <http://wsws.org>.

²¹ Han påstår sig ha en årsinkomst av 50 000 yuan efter skatt och avdrag. Som jämförelse var 2008 den genomsnittliga årslönen före skatt för anställda inom Kinas formella sektor c:a 29 000 yuan. Se Nationella statistikbyrån, *ibid*.

²² Anonym källa, “[A College Graduate’s Perspective: I Can Barely Survive—The Miserable Life with a Monthly Salary of 4,000 Yuan](http://bbs1.people.com)”, March 2008, <http://bbs1.people.com>.

fira Mao Zedongs minne, ofta under motstånd eller trakasserier från lokala myndigheter. Under 2011 års firande av det kinesiska nyåret (9 februari) besökte nästan 700 000 människor Maos hemstad, Shaoshan i Hunan-provinsen, för att visa honom sin respekt.²³ Under de rådande politiska förhållandena i Kinas har spontana minneshögtider för Mao Zedong i praktiken blivit anti-kapitalistiska massprotester.

Gränsen för kapitalet är kapitalet självt

Den kinesiska modellen av kapitalackumulation har byggt på en uppsättning speciella historiska faktorer: hänsynslös utsugning av en stor billig arbetskraft, massiv exploatering av naturresurser och följaktligen miljöförstöring, samt en tillväxtmodell som är beroende av en ökande export till marknaderna i de kapitalistiska kärnländerna. Ingen av dessa faktorer är hållbar på längre sikt.

När amerikanska och europeiska ekonomier kämpar med stagnation och står inför potentiellt allt större kriser i framtiden kan Kina inte längre förlita sig på export som drivkraft för sin ekonomiska expansion. Dessutom erkänns det allmänt att Kinas överdrivet höga investeringar har lett till ett stor överskott av produktionskapacitet och bidragit till ohållbara krav på energi och resurser. En sjunkande avkastning på kapital kan så småningom leda till att investeringarna kollapsar och till en större ekonomisk kris. Därför måste den kinesiska kapitalistiska ekonomin ”omfördela” sig själv genom att främja den inhemska konsumtionen.²⁴ Men hur kan detta ske utan att den kinesiska kapitalistklassens grundläggande intressen undergrävs?

För närvarande står hushållens konsumtion för cirka 40 procent av Kinas BNP, den offentliga konsumtionen cirka 10 procent, handelsöverskottet cirka 5 procent och investeringarna cirka 45 procent. Arbetarlönerna och böndernas inkomster utgör tillsammans cirka 40 procent av BNP. Således motsvarar arbetarklassinkomsterna ungefär hushållens totala konsumtion.²⁵ Om de offentliga investeringarna behandlas som en del av den kapitalistiska bruttoprofiten, då är de totala kapitalistiska profiterna (vilka är lika med BNP minus löner och offentlig konsumtion) cirka 50 procent av BNP. Efter avdrag för avskrivningar på det fasta kapitalet, utgör den kapitalistiska nettoprofiten cirka 35 procent av BNP. Denna mycket höga kapitalistiska profit (eller mycket höga mervärdekvot) är den politisk-ekonomiska grundvalen för Kinas snabba kapitalackumulation.

Anta nu att Kina behöver ställa om till en konsumtionsstyrd ekonomi. Tabell 1 visar alternativa scenarier för möjliga ”omfördelningar” av den kinesiska kapitalismen. Varje scenario är förenligt med en viss uppsättning villkor som krävs för att stabilisera den kapitalistiska ekonomin (med en stabil snarare än fallande profitkvot). Om t ex Kinas ekonomiska tillväxt skulle sjunka till 7 procent per år, då måste investeringarna sjunka till 36 procent av BNP (avrundat till 35 procent i tabell 1) för att stabilisera förhållandet mellan kapital och produktion. Med tanke på att Kinas viktigaste exportmarknader (USA och EU) sannolikt kommer att stagnera i framtiden, medan Kinas import av energi och råvaror kommer att fortsätta växa, då bör vi utgå från att Kinas bytesbalans återgår till jämvikt. Av detta följer att summan av hushållens konsumtion (löner) och offentlig konsumtion behöver öka till 65

²³ Mao Zedong föddes 26 december 1883 och dog 9 september 1976. Se Lao Shi, “[People Commemorate the 117th Anniversary of Mao Zedong’s Birth Throughout the Country](http://wyzx.com)”, February 2001, <http://wyzx.com>; Xu Rong and Zuo Yuanyuan, “[Mao Zedong’s Hometown Becomes the Tourists’ Favorite—680,000 People Visited Shaoshan During the New Year](http://redchina.com)”, February 2011, <http://redchina.com>.

²⁴ Se Martin Wolf, “How China Must Change If It Is to Sustain Its Ascent”, *Financial Times*, September 22, 2010, 11.

²⁵ Naturligtvis sparar arbetarklasshushåll en del av sina inkomster. Å andra sidan konsumerar också kapitalisterna. På makronivå uppväger arbetarklassens besparingar ungefär den kapitalistiska konsumtionen.

procent av BNP. Bruttoprofiten behöver sjunka till 35 procent av BNP, och nettoprofiten måste minska till 20 procent av BNP.²⁶

Tabell 1. Alternativa scenarier för kinesiska ekonomiska omställningar [Chinese Economic Rebalancing]

Ekonomisk tillväxttakt	10%	7%	5%	3%	0%
Förhållande mellan kapital och produktion	3	3	3	3	3
Investerings-BNP-kvot	45%	35%	30%	25%	15%
Handelsbalans i % av BNP	5%	0%	0%	0%	0%
Värdeminskning i % av BNP*	15%	15%	15%	15%	15%
Bruttoprofit i % av BNP	50%	35%	30%	25%	15%
Nettoprofit i % av BNP	35%	20%	15%	10%	0%

* Värdeminskningstakten antas vara 5 procent. Om förhållandet mellan kapital och produktion är 3:1 är således värdeminskningen 15 procent av BNP.

I detta exempel krävs därför att cirka 15 procent av BNP omfördelas från kapitalistisk vinst till arbetarlöner eller sociala utgifter. Hur skulle en så stor inkomstomfördelning kunna uppnås, även under de mest idealiska politiska förhållandena? Vilken del av kapitalistklassen kommer att offra sina egna intressen till förmån för klassens kollektiva intressen? Med tanke på de kinesiska kapitalistiska rikedomarnas mycket orättmätiga och korrupta natur måste också frågan ställas hur kapitalistklassens kollektiva intresse kan genomdrivas, även om kommunistpartiets ledning beslutar att främja kapitalisternas gemensamma intresse. Per definition är inte inkomster och förmögenheter från korrupta källor tillgängliga för beskattning.

På ett sätt är det nuvarande historiska sammanhanget i grunden annorlunda än vid alla tidigare tidpunkter i kapitalismens historia. Efter århundraden av obeveklig kapitalistisk ackumulation befinner sig det globala ekologiska systemet på gränsen till kollaps och den globala ekologiska krisen hotar att förgöra den mänskliga civilisationen under det tjugoförsta århundradet. Som världens största energikonsument och utsläppskälla av koldioxid står Kina nu i centrum för de globala ekologiska motsättningarna.

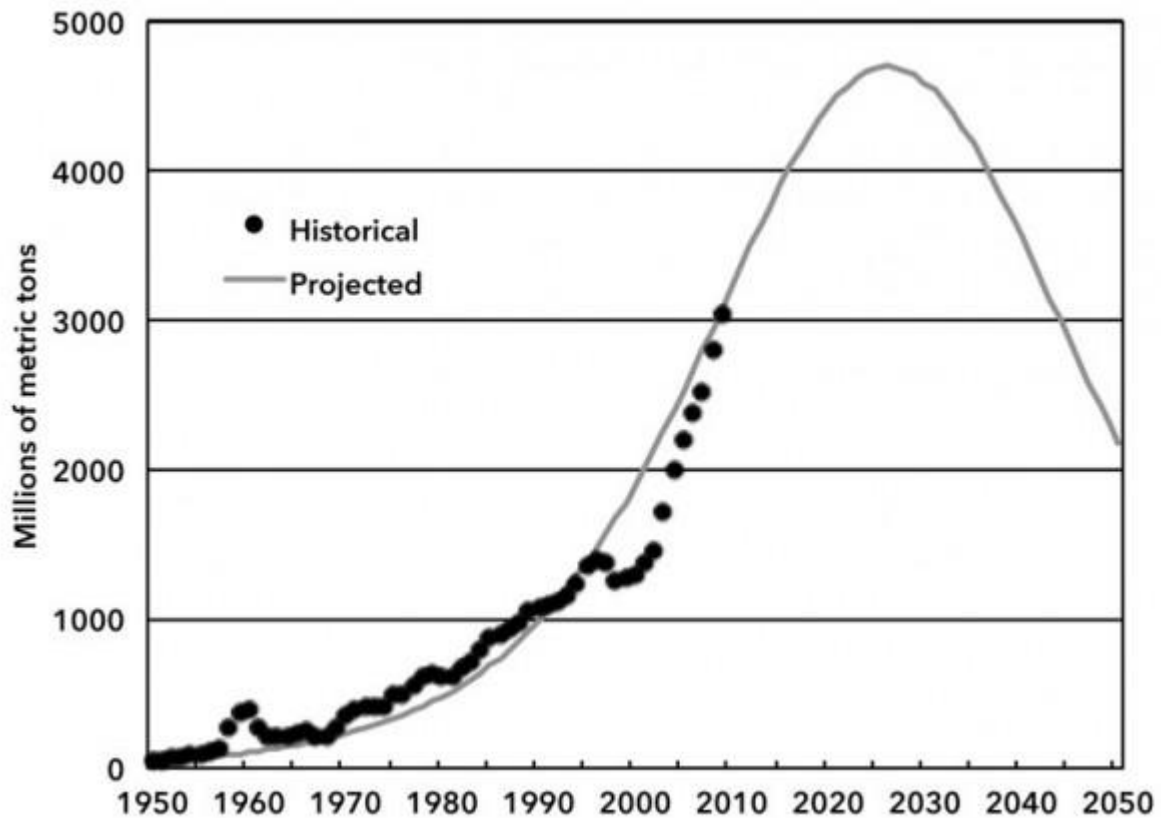
Kina är beroende av kol för cirka 75 procent av sin energiförbrukning. Från 1979 till 2009 växte Kinas kolförbrukning i genomsnitt med 5,3 procent årligen och den kinesiska ekonomin växte i genomsnitt med 10 procent årligen (men för de senaste tio åren, 1999 till 2009 ökade Kinas kolförbrukning med 8,9 procent per år). Om vi tillämpar en generös tumregel kan Kinas framtida ekonomiska tillväxttakt förväntas bli lika framtida tillväxttakten i kolproduktionen plus fem procentenheter.²⁷ Enligt kinesiska regeringskällor har Kina kolreserver på 190 miljarder ton. Diagram 1 jämför Kinas historiska kolproduktion med dess planerade framtida produktion, om vi antar att Kinas brytbara kolreserver är samma som de officiella reserverna.²⁸

²⁶ För att se varför det behövs en investeringsandel av BNP på 36 procent för att stabilisera den kapitalistiska ekonomin, beakta att om ett investeringsförhållande är större än 36 procent, då blir nettoinvesteringarna som andel av BNP större än 21 procent (efter avdrag för avskrivningar). Eftersom det ursprungliga förhållandet mellan kapital och produktion är satt till 3:1, så kommer aktiekapitalet, om nettoinvesteringarna överstiger 21 procent av BNP, att öka med mer än 7 procent ($7 = 21 / 3$), det vill säga snabbare än BNP. Detta innebär ökade kapital-verkningsgrad eller sjunkande avkastning på kapitalet.

²⁷ Denna tumregel innebär en mycket snabbt förbättrad energieffektivitet och ersättning av kol med andra energikällor som kanske inte kan förverkligas. I framtiden kan förbättringen av energieffektiviteten och byte till andra energikällor eventuellt påskyndas. Men världens oljeproduktion kommer sannolikt att nå sin topp inom en snar framtid. Peak Oil kommer att minska Kinas oljeförbrukning och införa en ytterligare restriktioner för Kinas ekonomiska tillväxt.

²⁸ Om Kinas återstående återvinningsbara kol visar sig vara betydligt större än dess officiella reserv, då skulle ytterligare koldioxidutsläpp från kolförbränning göra varje rimlig stabilisering av klimatet praktiskt taget omöjlig.

Diagram 1. Kinas kolproduktion (historiska och prognostiserade, miljoner ton, 1950-2050)

Källa: Uppgifterna om Kinas historiska kolproduktion från Dave Rutledge, "Hubbert's Peak, the Coal Question, and Climate Change", *The Excel Workbook* (2007), <http://rutledge.caltech.edu>, siffrorna är uppdaterade med hjälp av data från BP, Statistical Review of World Energy, <http://bp.com>; de framtida prognoserna baseras på författarens beräkningar.

Kinas kolproduktion beräknas nå sitt maximum 2026 med en årsproduktion på 4,7 miljarder ton. Tillväxten av kolproduktionen beräknas avta till 3,5 procent under perioden 2009-2020, 0,4 procent under 2020-2030, -2,5 procent under 2030-2040, och -4,8 procent under 2040-2050. Den ekonomiska tillväxten skulle därmed bli 8,5 procent under 2010-talet, 5,5 procent under 2020-talet, 2,5 procent under 2030-talet, och 0 procent under 2040-talet.

Under 2020-talet kommer således den kinesiska kapitalistiska ekonomin att behöva genomföra en inkomstomfördelning på 20 procent av BNP från nettoprofit till löner för att upprätthålla en stabil kapitalistisk ekonomi (se tabell 1). Under 2030-talet kommer den kapitalistiska nettoprofiten att behöva understiga 10 procent av BNP, och det finns praktiskt taget inget mer utrymme för ytterligare inkomstomfördelning.

Den annalkande energikrisen är bara en bland många ekologiska motsättningar som Kina står inför. Enligt *Kartläggning av vår vattenframtid* förväntas Kina ha en vattenunderskott på 25 procent år 2030, när den ökande efterfrågan från jordbruk, industri och städer överstiger de begränsade vattentillgångarna.²⁹ Om Kinas nuvarande trend när det gäller jorderosion inte bromsas upp, kommer landet att drabbas av ett livsmedelsunderskott på 14 till 18 procent

²⁹ International Finance Corporation, et al. *Charting Our Water Future, Executive Summary*, 2009, <http://mckinsey.com>.

2030-2050. Som ett resultat av klimatförändringen och minskande vattentillgång, kan Kinas spannmålsproduktion falla med 9 till 18 procent under 2040-talet.³⁰

Proletariatets seger?

Mänskligheten står nu vid ett kritiskt vägskäl. Det kapitalistiska världssystemet kommer inte bara att medföra permanent utarmning av miljarder människor, utan det kommer också nästan säkert att leda till att den mänskliga civilisationen ödeläggs. Detta väcker den angelägna världshistoriska frågan: Vilken kraft kan mänskligheten räkna med för att uppnå en global revolution under det tjugoförsta århundradet, dvs både socialism och ekologisk hållbarhet?

Marx förväntade sig att proletariatet skulle spela rollen som kapitalismens dödgrävare. Men i själva verket lyckades de västerländska kapitalistklasserna hålla stånd mot utmaningarna från de arbetande klasserna med begränsade sociala reformer. Kapitalistklassernas kärna uppnådde denna temporära kompromiss genom super-exploatering av de arbetande klasserna i periferin och massiv exploatering av jordens naturresurser och miljö. Båda förhållandena är nu uttömda. Under de följande ett eller två decennierna kan de proletariserade arbetande klasserna för första gången bli majoriteten av världens befolkning. Med massiv proletarisering i Asien börjar till slut förutsättningarna i världsmåttstock, i linje med Marx, bli sådana att proletariatets seger och bourgeoisins undergång står på dagordningen.

Som världens största varuproducent och energiförbrukare hamnar Kina alltmer i centrum för kapitalismens motsättningar. Ovanstående analys visar att efter år 2020 kommer sannolikt ekonomiska, sociala, politiska och ekologiska kriser att löpa ihop i Kina.

Med tanke på arvet från den kinesiska revolutionen, kan de subjektiva historiska förhållandena i Kina gynna en revolutionär socialistisk lösning på Kinas motsättningar. En arbetarklass inom den statliga sektorn som är påverkad av socialistiskt medvetande kan potentiellt ta över Kinas ekonomiska nyckelsektorer och spela en ledande roll under den kommande revolutionära kampen. En bred revolutionär klassallians kan bildas mellan arbetarna i den statliga sektorn, migrantarbetare och den proletariserade småbourgeoisin.

På grund av Kinas centrala position i det globala kapitalistiska systemet, kan betydelsen av en segerrik socialistisk revolution i Kina inte överskattas. Den kommer att bryta de globala kapitalistiska varukedjorna i hela dess längd. Den kommer att på ett avgörande sätt ändra den globala maktbalansen till världsproletariatets fördel. Den kommer att bana väg för en global socialistisk revolution under det tjugoförsta århundradet och dramatiskt öka chansen för att den kommande globala krisen kommer att lösas på ett sätt som är förenligt med ett bevarande av den mänskliga civilisationen.

Historien kommer att avgöra om det kinesiska proletariatet och världsproletariatet förmår leva upp till sina revolutionära uppgifter.

³⁰ Liming Ye, Jun Yang, Ann Verdoodt, Rachid Moussadek, and Eric Van Ranst, "China's Food Security Threatened by Soil Degradation and Biofuels Production", August 1-6, 2010, uppsats presenterad vid 19:e "World Congress of Soil Science" (världskongressen för markvetenskap), Brisbane, Australien, The Chinese Academy of Agricultural Sciences, "[Impact of Climate Change on Chinese Agriculture](http://china-climate-adapt.org)", 2010, <http://china-climate-adapt.org>.